

La Costa Brava vista per Nicholas de Woevodski

XAVIER FEBRÉS

*Calella de Palafrugell
tal com
la va conèixer
Woevodski*

Tres magnífics nits d'estiu em van portar als jardins de Cap Roig de Calella de Palafrugell per assistir a la primera edició del benvingut Festival de Jazz de la Costa Brava. No havia tingut ocasió fins ara d'assaborir aquests jardins de nit. La nova oportunitat cal inscriure-la no només en la iniciativa jazzística del Patronat de Turisme de Palafrugell, sinó en l'esperit d'obertura al rendiment públic que sembla consolidar-se per part de la Caixa d'Estalvis de Girona, actual propietària de la llegendària finca «del rus». En alguns moments dels concerts de jazz, aprofitava per divagar sota l'oreig propici del lloc a propòsit del vel d'ignoràncies que continua ocultant la figu-

ra i l'obra de Nicholas de Woevodski i de la seva dona, Dorothy Webster, traspassats el 1975 i el 1980. En altres divagacions, aquesta vegada entre els papers vells de l'Arxiu Municipal de Palafrugell, acabava de trobar un document de primera importància: la ponència presentada per Ramir Medir Jofra i per Nicholas de Woevodski a la Conferència Costa Brava organitzada el 1935 a Girona per la Generalitat de Catalunya.

La recent donació de fons documentals de Ramir Medir per part de la seva filla a l'Arxiu palafrugellenc ha posat a l'abast dels qui «perdem el temps» en capbussades periòdiques entre papers esgrogueïts una «primícia» que emergeix a la llum pública després de 55

anys de dormir en algun calaix, aneste-
siada per la presumpta manca d'in-
terès. En realitat, la ponència té molt in-
terès per diversos motius. Primordialment,
perquè demostra i argu-
menta l'actitud precursora que de-
fensaven Nicholas de Woevodski i el
seu representant legal, Ramir Medir,
sobre la planificació del futur de la
Costa Brava, planificació que es veuria
estroncada i capgirada pel règim resul-
tant de la guerra civil de l'any següent.
De retop, il·lustra la personalitat dels
dos signants, molt oblidada posterior-
ment.

Litigis urbanístics

Dos anys després de la seva arribada
del 1927, l'obra del matrimoni
Woevodski al Cap Roig de Calella de
Palafrugell, ja era a bastament conegu-
da i considerada com una de les fites
de la Costa Brava cosmopolita, en
l'època en què el turisme es mantenia
com una activitat de minories selectes.
La projecció pública de la tasca empre-
sa pel matrimoni propietari a la finca
del Cap Roig es va consolidar ràpida-
ment, malgrat que, de moment, només
n'havien construït els accessos i iniciat
el jardí botànic. Fins cinquanta anys
més tard, el castell constaria d'una sola
ala, la de migdia, que representava
menys d'una tercera part del projecte
global de l'edifici traçat per Nicholas de
Woevodski. Només seria completat el
1974 gràcies a la donació a la Caixa
d'Estalvis de Girona formalitzada el
1969 a canvi d'una renda vitalícia i del
compromís d'acabament de les obres i
d'ús d'interès públic de la finca per part
dels nous propietaris.

D'altra banda, la urbanització portada a
terme pels Woevodski a la seva finca
del Cap Roig, que construïen i decora-
ven simultàniament en dos indrets de
Tamariu per a Lord Islington (la
Musclera) o per a Elizabeth Greenfell
(la Perica) o a Calonge per a l'actriu
Madeleine Carroll (Castell Madeleine),
va plantejar molt aviat el tema de la pri-
vatització de camins ancestrals d'accés
al litoral o de paratges de pas tradicio-
nal per part de la població, litigi al qual
s'al·ludeix en la ponència a la
Conferència Costa Brava. La qüestió
es va debatre amb més agudesa en el
clima de canvi de règim polític que es

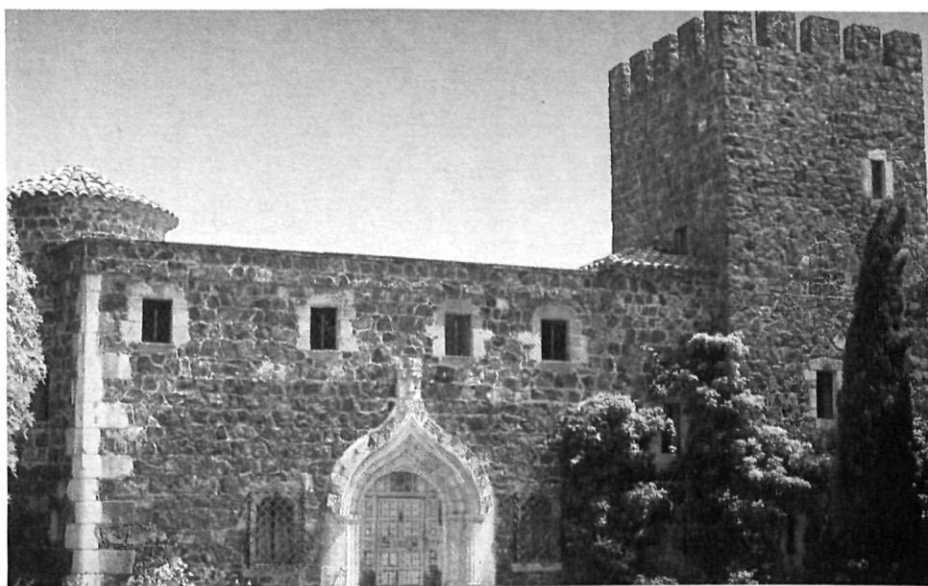
vivia durant el període comprès entre el
final de la dictadura de Primo de Rivera
i la proclamació de la Segona
República el 1931, amb el convenci-
ment per part dels reclamants que la
major laxitud durant la Dictadura, pel
que fa al respecte de les lleis urbanísti-
ques havia de ser reparada ara.

En la sessió plenària de l'Ajuntament
de Palafrugell del 24 de gener de 1931
ja apareix la petició d'un grup de regi-
dors per tal que «la corporació acordi
dirigir-se al Governador i a l'Autoritat de
Marina demanant-li's una inspecció ge-
neral de la nostra Costa per a obligar
que es posin d'acord amb allò legislat
tots els que no hi estan» [*Baix
Empordà*, 24 de gener de 1931].

La petició sorgia arran de diversos liti-
gis urbanístics relacionats amb finques
privades en construcció. El regidor
senyor Bofill al·ludia a «l'anarquia que
ha regnat en el que fa referència a les
construccions i tancaments de camins
en la nostra Costa Brava i cita el suc-
ceït en les propietats de Lord Islington i
el coronell Woevodski, els quals han
efectuat tancaments totals sense que
l'Ajuntament de la Dictadura s'hi oposés» [*Baix Empordà*, 9 de gener de
1931].

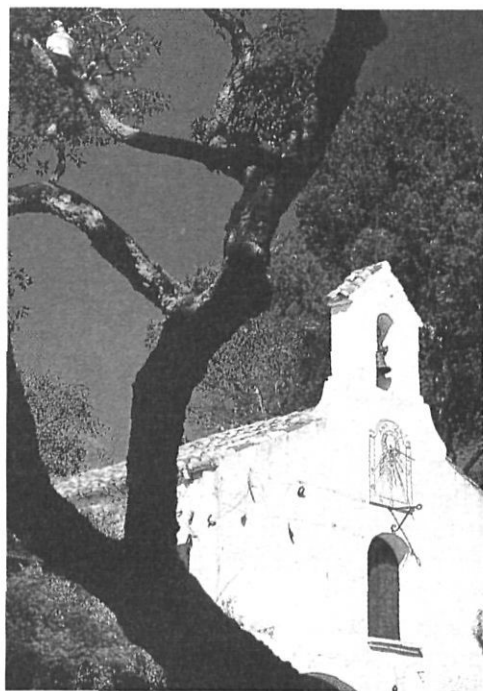
L'Ajuntament palafrugellenc, en efecte,
va interposar aquest any 1931 «una
protesta davant les autoritats superiors
amb referència a les tanques i cons-
truccions efectuades pels senyors es-
trangers a la Musclera i Cap Roig i que
havia trobat ambient favorable prop els
constructors de la primera i un recurs
en contra de la segona» [*Baix*

LLUÍS SERRAT

Dos aspectes
de Cap Roig

JORDI OLAVARRIETA

[Empordà, 9 de maig de 1931].

Nicholas de Woevodski va recórrer davant el governador civil de Girona la denúncia presentada per l'Ajuntament de Palafrugell a propòsit de tancament de camins públics d'accés al mar en la seva finca del Cap Roig, tancament que podia infringir la llei de costes vigent en la zona marítimo-terrestre. Alhora, es va procurar els serveis d'un gestor palafrugellenc coneixedor dels meandres de la política municipal, en la qual havia participat anys enrere. Es tractava de Ramir Medir Jofra (germà del pintor Lluís Medir, sense parentiu directe amb l'homònim alcalde palafrugellenc).

JORDI OLAVARRIETA

El paper de Ramir Medir

Nascut a Palafrugell el 1889, Ramir Medir havia estat en la joventut militant actiu de la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR), fundador i president del Centre Republicà Autonomista de Palafrugell i regidor de l'Ajuntament, abans de dimitir i abandonar la carrera política republicana. Tornaria a ser regidor municipal i primer tinent d'alcalde durant el franquisme, del 1961 al 1967, després d'haver publicat el 1953 a les Ediciones Alhambra de Madrid una *Historia del gremio corchero* d'obligada referència i freqüent consulta.

A partir de la primera dimissió com a regidor republicà, va «militar» en favor del sector turístic a través dels organismes naixents, com ara el Patronat de la Costa Brava creat el 1935. Paral·lelament, es va instal·lar com a gestor llicenciat i va ser representant legal amb poders notariaus del matrimoni Woevodski, dels diversos propietaris estrangers dels xalets construïts pel matrimoni, i del mas Juny que el pintor Josep M. Sert posseïria a la platja palamosina del Castell a partir del 1930.

El 1931 va actuar com a representant de Nicholas de Woevodski prop de l'Ajuntament de Palafrugell a propòsit del litigi plantejat per la corporació municipal. Al capdavant, la denúncia va ser desestimada pel governador civil de Girona, previ informe dels serveis d'Obres Públiques sobre les intervencions en qüestió al litoral de la finca.

Segons la providència dictada pel governador civil, «resulta que el senyor Woevodsky s'ha reduït a millorar la seva propietat, respectant el camí de vigilància del litoral que es troba avui en millors condicions que abans i que en quant al salvament, aquest servei també es troba millorat per quant no s'ha tancat de la part llindant amb el mar i en canvi el desembarc a Cap Roig, abans difícil avui és facilitat gràcies a les millores del Sr. Woevodsky i per tot això la providència del Govern Civil ha resolt desestimar la denúncia per injustificada».

En canvi, la mateixa reclamació referida a la finca de la Musclera de Tamariu, construïda per Nicholas de Woevodski per a Lord Islington, va prosperar i la providència del governador civil disposava que «havent tancat

en determinats llocs fins al mateix límit de les roques, privant als pescadors dedicar-s'hi en aquells llocs i havent tancat un camí i tenint el nou una pendent exagerada que fa difícil el seu pas, dit senyor ha de treure els 15 últims metres de la tanca Nord i posar el camí que substitueix el tancat en condicions necessàries per a circular-hi, donant-li el desenrotllament necessari per a suavitzar la pendent» [Baix Empordà, 16 de maig de 1931].

Ponència a la Conferència Costa Brava

La Generalitat de Catalunya restaurada el 1931 es va mostrar sensible a la conveniència i a la urgència de la planificació turística al litoral. D'aquesta sensibilitat se'n derivaria la Conferència de la Costa Brava celebrada a Girona l'agost de 1935 a instàncies del conseller d'Obres Públiques de la Generalitat, Joan Vallès Pujals, i en la qual es constituïria el Patronat de la Costa Brava. Hi van participar ajuntaments, associacions i particulars. S'hi van presentar una trentena de comunicacions, entre les quals una de Ramir Medir Jofra en nom propi i en representació de Nicholas de Woevodski, el flamant propietari de la finca del Cap Roig a Calella de Palafrugell.

En el preàmbul, Ramir Medir assumeix la condició de representant legal de Nicholas de Woevodski i trenca una llança en favor del seu client després de les friccions que l'han oposat a algunes autoritats públiques per la qüestió de privatització de camins a la zona marítime-terrestre i a alguns sectors de l'ambient social de l'època, a propòsit de les finques del Cap Roig, de Tamariu o del Castell Madeleine de Calonge.

Escriu Medir en primer lloc: «Atesa la importància que representa per a l'avenir de la Costa Brava el fet que D. Nicolau Woevodsky hagi construït vora la Mediterrània, en terme de Palafrugell, uns jardins que són l'admiració de tot el país, i fins diré de molts turistes que de tots indrets de l'Europa han vingut expressament a veure'ls; el fet que uns *star* del cinema anglès per la mediació del dit Sr. Woevodsky hagi també honorat la Costa Brava, arrelant-se en ella, i el de que altres anglesos com Lord

Islington i la vídua Grenfell s'hagin arrelat també, valoritzant els terrenys i gastant importantíssimes quantitats de diner en la comarca empordanesa; i atès per altra banda que aquest fet excepcional, lluny de merèixer la simpatia i la màxima atenció per part de les poblacions afectades, sembla a voltes que representa una contrarietat i una molèstia, fa que el sotasignat en nom dels importantíssims interessos que representa avui es cregui en el deure ineludible de comparèixer a la informació oberta per a significar que la Generalitat de Catalunya, amb el sentit de la responsabilitat que caracteritza a l'Honorable Conseller que regeix avui la Conselleria d'Obres Públiques, segurament que no voldrà pas acceptar aquestes suggerències aïllades que fins avui s'han produït en contra del millorament de la Costa Brava, filles moltes voltes de la incomprensió i altres d'enveges i gelosies absurdes. Per això és que, convençuts com estem de la transcendentalitat del problema, ens hem cregut en el cas de proposar els següents enunciats, per si la Conselleria d'Obres Públiques vol tenir-los en compte».

A continuació, la ponència apunta, amb visió precursora, la conveniència de no projectar cap carretera que ressegueixi la línia de costa en aquest sector del Baix Empordà i que les vies d'accés a la Costa Brava siguin de caràcter radical. En aquest punt Medir i Woevodski es mostraven en consonància amb les directrius proposades a la Conferència pel jove arquitecte Josep-Lluís Sert i

Woevodski
amb la seva muller,
Dorothy Welster
(segona a l'esquerra)
i unes amigues

El conseller Vallès i Pujals al Teatre Municipal de Girona: conferència de la Costa Brava, 1935

pel grup renovador del GATCPAC, tingudes fins avui per una de les propostes més raonables formulades sobre la planificació turística de la Costa Brava. La segona proposta de la ponència Medir-Woevodski es refereix a la tipificació de zones destinades a edificació de luxe, zones que «han de comprendre necessàriament l'aprofitament dels terrenys fins a la zona marítime-terrestre, limitant-se com és natural al compliment de les servituds legals en la matèria».

Pel que fa en tercer lloc als nuclis poblats de les platges enumerades per Medir des de l'Estartit fins a la Fosca, demana que es reglamenti l'edificació, «corregint el pèssim gust arquitectònic que ha presidit en els darrers trenta anys. Molt i molt millor una barraca de pescadors d'un segle enrera que no pas aquestes cases horribles del segle XX» i també que «els edificis siguin —en lo possible— d'estil català, amb façanes, teulades, arcades, obertures i demés detalls arquitectònics d'un gust nostre». Proposa la prohibició de «cases juntes formant carrers. A ésser possible, han d'ésser cases-jardins, aïllades les unes de les altres». Sol·licita que les instal·lacions d'electricitat siguin subterrànies «d'acord amb els moderns procediments», que s'organitzin els serveis d'higiene i conducció d'aigües residuals a les platges. I conclou en aquest punt que en comptes de «foragitar els forasters de categoria que volen conuiuere entre nosaltres llargues temporades, es preocupin millor de fer construir en cadascuna de les platges on hi concorre

molt públic, además del servei de cloaques, uns excusats o waters per a evitar aquesta vergonya —indigne d'un poble que es titula civilitzat— de veure tots els camins, corriols, cales i platges, plenes d'excrements humans (...) prohibint además de lo que acabem de dir el dipositar papers i escombraries en les platges, altra malura també a corregir, imposant fortes penyores als infractors. Cal també prohibir en absolut que tallin els pins i els suros de vora mar. Molt sovint aquests allaus de turistes de càmping, sense consideració a la bellesa de la Costa, tallen i cremen els pins, contravenint amb això les encertades disposicions del Govern de la Generalitat. A aquest fi demanem que s'augmentin els llocs de Mossos d'Esquadra a la Costa Brava».

La cinquena i darrera qüestió que exposa fa referència a la política d'atracció turística: «Si no fineix pas aquesta mania de persecució dels turistes de gran consideració, si els Ajuntaments no varien pas sa línia de conducta, acollint tota mena de denúncies, la majoria d'elles infundades i injustes, que no tenen altra finalitat que produir molèsties als que compren terrenys i formen el prestigi de la Costa Brava, no arribarem pas enlloc, i la nostra Costa no obtindrà la categoria que li correspon».

La ponència reflecteix els criteris que defensava el matrimoni propietari del Cap Roig, expressats pel seu representant legal. Fins a l'esclat de la Guerra Civil l'estiu següent, Ramir Medir va continuar defensant la seva posició i la dels Woevodski en diferents tribunes.

En un suplement dedicat pel *Diari de Girona* al turisme arran de les Fires de Sant Narcís, l'octubre de 1935, Ramir Medir publicava un article sobre «Passat i esdevenidor de la Costa Brava», el qual conclouia en l'últim paràgraf: «Pensem en l'exemple de Cannes. És la població més interessant, més atractiva de la Costa Brava francesa. Cannes no era res més que un poblet insignificant abans del 1838; però mercès als treballs i a les iniciatives de Lord Brougham, antic conseller d'Anglaterra i de Sir Robinson Woolfield, arribà en gran part a l'estat de floreixement actual, floreixement que desitgem obtingui la Costa Brava».

El mateix suplement dedicava un repor-

JORDI OLAVARRIETA

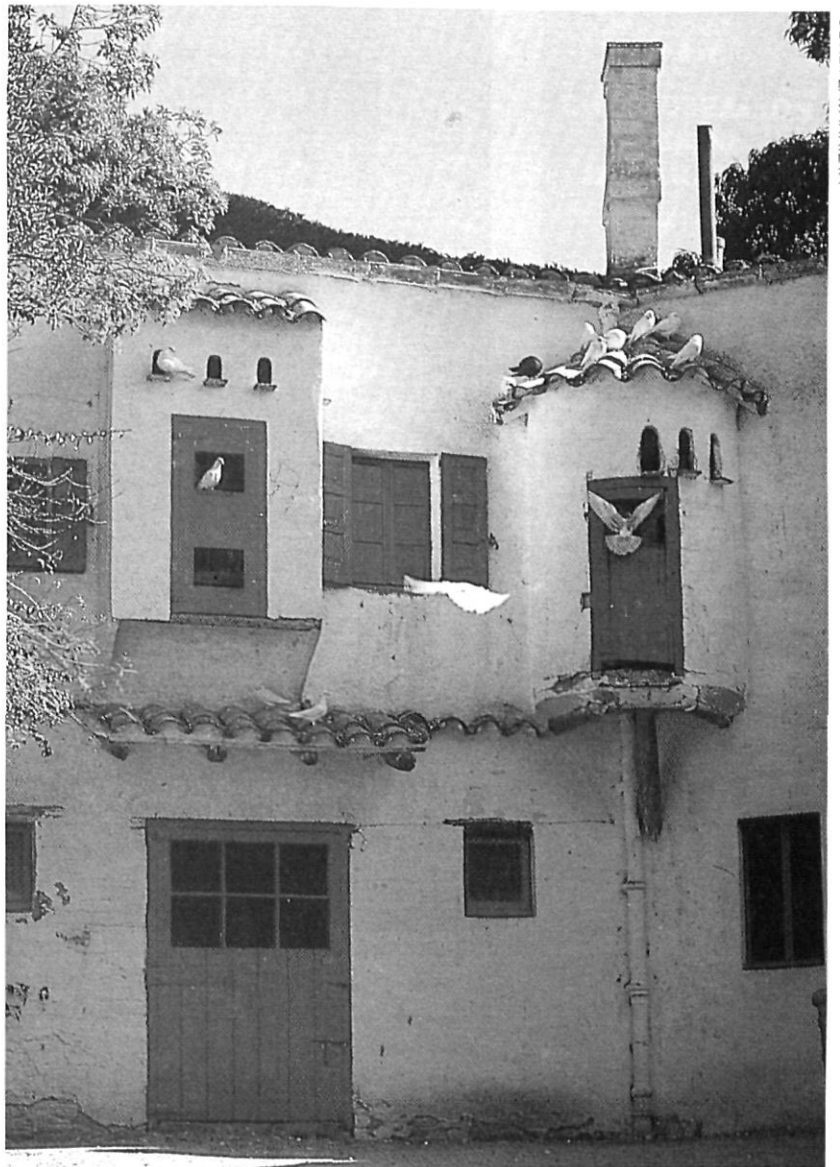
tatge gràfic als Jardins del Cap Roig. En els peus de foto s'hi llegia: «A la Costa Brava es pot dir que és verge encara de tota urbanització; però no per això exploradors estrangers han deixat d'explorar-la i, trobant-s'hi bé, han comprat terrenys a mà plana i s'hi han bastit xalets —que hem d'ésser sincers— amb gust artístic, amotllant-los al caire de la nostra costa i, en els pendents, hi han fet jardins que són admiració del turista. En aquest cas s'hi troba la finca de Woevodsky a Cap Roig (Palafrugell) de la que reproduïm tres vistes dels seus jardins botànics, bell indret de delícia i èxtasi».

Projecció social del turisme cosmopolita

La reputació de la nova finca Cap Roig va irradiar ràpidament fins a Barcelona, especialment entre els ambients que valoraven les iniciatives turístiques de qualitat. En el número corresponent a l'estiu del 1933 del magazine català *D'ací i d'allà*, el vescomte de Güell escrivia un reportatge, profusament il·lustrat, dedicat als Woevodski amb el títol de «Bell empelt de senyoria britànica a la Costa Brava». Se'n dedueix que el vescomte de Güell havia tractat el matrimoni i revela en conseqüència la seva incipient integració en els cercles socials de l'alta burgesia catalana abans de la Guerra Civil.

Escrivia el vescomte de Güell referint-se al negoci d'antiquariat que encara mantienien els Woevodski a Londres: «Aquest matrimoni posseeix a Londres una casa que pot considerar-se com un veritable fogar d'informació artística. Segons em varen dir ells mateixos fa uns anys, com una justa recompensa a llurs sacrificis i esforços en pro de l'art, s'havien fet mútuament una prometença: la de construir-se al lloc que més els impressionés per la seva bellesa una casa que fos un compendi de llurs concepcions estètiques, llurs sentiments de confort modern i llurs enyorances de la llar antiga. Després de recórrer en automòbil la costa espanyola, italiana, portuguesa, i coneixent naturalment la Côte d'Azur, varen decidir que no hi havia res com la nostra Costa Brava».

Afegia el vescomte de Güell a propòsit de la portalada ja construïda: «El que diu al meu entendre en favor de la ca-

JORDI LAVARRIETA

pacitat d'assimilació artística del senyor Woevodsky és la seva admirable compenetració amb el nostre gòtic, que es fa evident en l'esplèndida representació del monestir de Poblet que han fet en *llur casa-palau de Palafrugell*».

També al·ludia a les visites del president Francesc Macià al Cap Roig, quan es desplaçava al veí mas Juny del pintor Josep M. Sert, amb qui havia fet amistat a París durant l'exili del polític en temps de la dictadura de Primo de Rivera: «La finca ha estat visitada més d'una vegada per l'Honorable president de la Generalitat que, amb la màxima autoritat, ha expressat als seus propietaris la gratitud que Catalunya els deurà per haver triat i embellit amb tant de tacte un paratge de la nostra Costa Brava».

Xavier Febrés és periodista.